

POSTANOWIENIE

22 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

na posiedzeniu niejawnym 22 kwietnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku S. S.

z udziałem M. S. i M. S.1

o stanowanie służebności drogi koniecznej,

na skutek skargi kasacyjnej S. S.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Białymstoku

z 15 września 2022 r., II Ca 97/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestników postępowania koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 240 (dwieście czterdzieści) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 22 listopada 2022 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku oddalił wniosek S. S. o ustanowienie w sposób bliżej opisany, za wynagrodzeniem, służebności drogi koniecznej obciążającej bliżej opisaną zabudowaną działkę nr [...] stanowiącą własność uczestników postępowania M. S. i M. S.1 na rzecz każdorazowego właściciela bliżej opisanej zabudowanej działki wnioskodawcy nr

[...] położonej w G.. Apelacja wnioskodawcy została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego w Białymstoku z 15 września 2022 r. Wnioskodawca wniósł skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynie kasacyjnej objętej art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący powołał się na jej oczywistą zasadność, podnosząc, że przejawia się ona w oczywiście błędnej wykładni zawartego w art. 145 § 1 k.c. pojęcia „odpowiedniego dostępu do drogi publicznej” i w rezultacie oddalenia wniosku mimo, że nieruchomość wnioskodawcy nie posiada tego rodzaju dostępu w porze zimowej, w okresach opadów śniegu, co jest związane z niemożnością składowania śniegu na drodze dojazdowej, z której korzysta wnioskodawca. Doszło także do nieprawidłowego zastosowania art. art. 145 § 2 i 3 k.c., ze względu na pominięcie potrzeb nieruchomości oraz interesu społeczno – gospodarczego przez nieuwzględnienie inwestycyjnych zamierzeń wnioskodawcy na należących do niego działkach budowlanych oraz niezbadanie zgodności proponowanego przez wnioskodawcę przebiegu drogi koniecznej

z przepisami budowlanymi warunkującymi uzyskanie pozwolenia na budowę. Powyższe uchybienia doprowadziły w konsekwencji do naruszenia przepisów art. 4 w zw. z art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 682 z późn. zm.) w zw. z § 14 ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1225), z którego wynika, że dojście i dojazdu do działek budowlanych w postaci ciągu pieszo-jezdnego powinien mieć szerokość nie mniejszą niż 5 metrów, a brak prawnie zagwarantowanego dostępu do drogi publicznej o wyżej wskazanej szerokości jest istotną przeszkodą do uzyskania przez wnioskodawcę pozwolenia na budowę. Skarżący wskazał także na rażące naruszenie wskazanych w podstawach kasacyjnych przepisów postępowania, które w sposób oczywisty wpłynęło na wydanie nieprawidłowego rozstrzygnięcia. W celu ustalenia czy nieruchomości wnioskodawcy posiada odpowiedni dostęp do drogi publicznej, Sąd przeprowadził dowód z opinii biegłego z zakresu geodezji, który w kolejnych opiniach uzupełniających modyfikował swoje stanowisko, co, zdaniem skarżącego, powinno było prowadzić do uwzględnienia wniosku skarżącego o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na przyczynie objętej art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nakłada na skarżącego powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego, naruszenia dostrzegalnego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania jej poszerzonej analizy. Należy też przypomnieć, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecnictwie i nauce prawa poglądem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230).

Skonfrontowanie argumentacji przedstawionej we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania z motywami zaskarżonego orzeczenia nie potwierdza tezy skarżącego o ewidentnej wadliwości postanowienia Sądu Okręgowego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że za „odpowiedni” dostęp do drogi publicznej: w rozumieniu art. 145 § 1 k.c., można uznać taki prawnie zagwarantowany dostęp, który pozwala właścicielowi korzystać z nieruchomości zgodnie z jej przeznaczeniem i właściwościami. „Odpowiedniość” dostępu do drogi publicznej jest pojęciem relatywnym i ocennym, w związku z czym decydujące znaczenie w sprawie o ustanowienie służebności drogi koniecznej mają okoliczności faktyczne konkretnej sprawy, z uwzględnieniem konieczności należytego wyważenia interesów wnioskodawcy (właściciela nieruchomości mającej stać się władnącą) i właścicieli nieruchomości, które mają być obciążone służebnością. Art. 145 k.c. nie jest źródłem roszczeń o ustanowienie służebności drogi zapewniającej łatwiejsze lub wygodniejsze korzystanie z nieruchomości, lecz stanowi podstawę prawną żądania ustanowienia drogi koniecznej (niezbędnej) dla nieruchomości. Przy ustanowieniu drogi koniecznej Sąd powinien rozważyć i wyważyć interesy obu stron, a więc nie tylko żądającego ustanowienia drogi, lecz także właściciela nieruchomości, przez którą droga ta ma przebiegać. Instytucja służebności drogi koniecznej nie może służyć wygodzie właściciela działki władnącej kosztem ograniczenia praw właścicieli działki obciążonej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 18 listopada 1998 r., II CKN 45/98, z 21 czerwca 2011 r., I CSK 646/10, z 7 listopada 2012 r., IV CSK 423/12, i z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 476/16). W konsekwencji istotne znaczenie dla przyjęcia, że nieruchomość nie ma odpowiedniego dostępu do drogi publicznej w rozumieniu art. 145 § 1 k.c., ma dokonanie uprzedniej oceny zgromadzonych w sprawie dowodów, będących podstawą ustaleń faktycznych, a więc kwestie usuwające się spod kontroli sądu kasacyjnego (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.).

Wbrew twierdzeniom skarżącego, nie ma podstaw do przyjęcia, że Sąd Okręgowy w stopniu rażącym naruszył art. 145 § 1 k.c. dokonując oceny, że istniejący już i wykorzystywany przez wnioskodawcę od wielu lat dojazd do jego działki z drogi publicznej jest wystarczający i odpowiedni w rozumieniu tego przepisu. Z poczynionych ustaleń faktycznych oraz z motywów zaskarżonego postanowienia wynika, że wnioskodawca nie wykazał trudności z dojazdem do działki pojazdów większych niż osobowe, w tym śmieciarek czy samochodów asenizacyjnych. Sąd Okręgowy miał na względzie, że wytyczenie służebności

o szerokości dojazdu 6 metrów, jak żądał wnioskodawca celem stworzenia warunków do uzyskania przez niego pozwolenia na budowę domów w zabudowie szeregowej, stanowiłoby nadmierne obciążenie i nieusprawiedliwioną ingerencję w prawo własności uczestników postępowania. Oznaczałoby faktyczne zwężenie ich działki o powierzchni 800 m² o pas około 2 metrów, konieczność przesunięcia ogrodzenia blisko domu, przeniesienia szamba oraz wycięcia drzew. Skarżący nie wykazał zatem, by proponowana przez niego droga była niezbędna w świetle art. 145 k.c., koncentrując się w toku postępowania na zapewnieniu sobie łatwiejszego dostępu do drogi publicznej w celu realizacji własnych inwestycji. Art. 145 § 2 i 3 k.c. określają kryteria, z zachowaniem których należy wyznaczyć przebieg ustanawianej służebności, co może mieć miejsce dopiero po przesądzeniu istnienia przesłanek do zastosowania w sprawie art. 145 § 1 k.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 maja 2021 r., IV CSKP 16/21), do czego w tej sprawie nie doszło.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, który stanowi odrębną jednostkę redakcyjną i konstrukcyjną skargi zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., skarżący powołał się także na rażące naruszenie przepisów postępowania wynikające z oddalenia wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego z zakresu geodezji. Nie przytoczył jednak przepisów, które Sąd miałby naruszyć w stopniu kwalifikowanym. Niezależnie od powyższego, należy podnieść, że zgodnie z art. 286 k.p.c. sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z dodatkowej opinii tych samych lub innych biegłych, gdy zachodzi tego potrzeba, a więc wówczas, gdy opinia złożona do sprawy zawiera istotne braki, sprzeczności, względnie nie wyjaśnia istotnych okoliczności. Nie ma podstaw do przyjęcia, że sąd zobowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony. Potrzeba powołania innego biegłego powinna zatem wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczas złożonej opinii. Decydujące w tym przypadku jest bowiem powstanie niedających się usunąć po zapoznaniu się z pierwszą opinią, ewentualnie po przedstawieniu biegłemu dodatkowych pytań, wątpliwości sądu rozpoznającego sprawę, nie zaś strony (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2021 r., V CSKP 247/21).

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., a także § 5 pkt 3 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1935).

[SOP]

[ms]